

УДК 373.5.016:53

М.В. Головко

Інститут педагогіки НАПН України

**РОЗВИТОК КРИТЕРІАЛЬНОЇ БАЗИ ОЦІНЮВАННЯ ПІДРУЧНИКА
ФІЗИКИ ДЛЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ**

У статті актуалізується наукова проблема формування критеріальної бази оцінювання сучасного підручника фізики. Підручник визначається як дидактична система та педагогічне явище, потужний чинник впливу на якість фізичної освіти, відбиває основні тенденції розвитку її змісту та акумулює сучасні технології навчання. Обґрунтовано підходи, за якими якісний підручник фізики має не лише максимально повно реалізовувати зміст освіти, а й відповідати суспільним запитам та очікуванням учнів, учителів, батьків. Пріоритетною серед процедур забезпечення якості підручника визначено його оцінювання на основі сформованої критеріальної бази.

Аналізуються такі умови забезпечення якості шкільного підручника, як відкритість процедури оцінювання, формування фахового експертного середовища, посилення ролі вчителя у виборі підручника. Визначено, що особливістю критеріїв оцінювання підручника фізики має стати орієнтованість на оцінку рукопису як цілісної дидактичної системи, що забезпечує досягнення цілей шкільної фізичної освіти, формування та розвиток як предметних, так і ключових компетентностей учнів середньої школи.

Ключові слова: *якість підручника фізики, зміст шкільної фізичної освіти, компетентнісний підхід, експертна оцінка, критерії оцінювання, експертне середовище.*

На сьогодні підручник фізики є хоча й не єдиним, але важливим засобом реалізації змісту шкільного курсу фізики, окресленого в Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти та деталізованого в навчальній програмі. Підручник як дидактична система та педагогічне явище є потужним чинником впливу на якість фізичної освіти, відбиваючи, з одного боку, основні тенденції розвитку її змісту, а з іншого – акумулюючи сучасні технології навчання. За результатами різнобічного аналізу змісту загальної середньої освіти, що здійснювався за участю науковців Інституту педагогіки НАПН України (режим доступу <http://naps.gov.ua/ua/activities/publications/>), були визначені основні проблеми його реалізації: перевантаження змісту фактологічним матеріалом інформативного характеру, невідповідальність обсягів навчального матеріалу відведеному навчальному часу, порушення наступності змісту, недостатня конкретизація державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів та сформованості предметних компетентностей і визначення їх внеску у формування природничо-наукової компетентності учнів, недостатня якість шкільних підручників [10].

З огляду на це, пріоритетним питанням є створення якісного підручника фізики, який не лише максимально повно реалізує зміст освіти, а й відповідає суспільним запитам та очікуванням учнів, учителів, батьків. Серед процедур забезпечення якості підручника важливе місце займає його оцінювання, для реалізації якого необхідна сформована критеріальна база.

У науковій літературі достатньо повно розроблені підходи щодо формування системи вимог до підручника. О.І. Ляшенко конкретизує їх відносно основних функцій підручника: інформаційної (відповідність змісту навчальній програмі, науковість викладу,

висвітлення сучасного стану розвитку науки і техніки); розвивальної (відповідність віковим пізнавальним можливостям учнів, мотивація до логічного та критичного мислення); формуючої (орієнтованість на формування вмінь застосовувати знання, заохочення до самостійної діяльності, поглиблення предметної компетентності); виховної (акцентування уваги учнів на ціннісних орієнтаціях і культуротворчих аспектах людської діяльності); управлінської (забезпечення можливості учневі та вчителю організувати навчальну діяльність відповідно до цілей навчання, урізноманітнення методів і форм навчання, організація контролю). Відповідно, вчений виокремлює такі критерії, як науковість, формування світогляду в учнів, розвивальний ефект навчального матеріалу та його виховний потенціал, дидактична досконалість, методичне забезпечення видання, ергономічні показники підручника [7].

Н.Л. Сосницька відносить до системи об'єктивної оцінки змісту фізичної освіти та підручника фізики такі науково-методичні критерії: відповідності принципам діалектики, методології і філософії; науковості, системності викладу і логічної точності навчального матеріалу; акцентування головного завдання навчання; експериментальної обґрунтованості знань; ясності і точності фізичних уявлень і понять; диференціації та компактності інформації; доступності й наочності викладу; закріплення інформації; розвитку вмінь; активізації мислення і проблемного викладу [11, с. 9 - 12].

Засекіна Т.М. наголошує, що сучасний підручник має стати засобом формування предметної компетентності [5]. В. І. Доротюк в основу системи вимог підручника для профільної школи покладає його профорієнтаційну функцію та виокремлює критерії варіативності, різнорівневості, індивідуальності [3]. О.Е. Жосан виділяє три основні групи вимог до підручника: вимоги до змісту (систематизованість та логічність викладу, доступність, мотивація та стимулювання самостійної роботи учнів); вимоги до структури підручника (наявність основних структурних елементів та їх співвідношення); вимоги до навчально-методичного апарату підручника (забезпечення активної пізнавальної діяльності учня, формування загальнонавчальних компетентностей учнів) [4].

Серед зазначених досліджень особливості підручника фізики розглядаються лише Н.Л. Сосницькою, хоча вони є адаптивними й для інших предметів, зокрема, освітньої галузі «Природознавство». Інші автори визначають вимоги та критерії до підручників безвідносно предметного поля. Відповідно в статті ставляться завдання проаналізувати особливості розвитку системи вимог до підручника фізики та окреслити напрями удосконалення критеріальної бази сучасного підручникотворення.

Як зазначає О.І. Ляшенко, оцінювання підручників є необхідною та важливою складовою процесу створення підручника, оскільки спрямовується не лише на апробацію, а й сприяє підвищенні його наукової і дидактичної цінності [7]. Оцінювання може здійснюватися у різних формах, зокрема, із залученням фахових експертів, вчителів, учнів, батьків, громадськості. Проаналізуємо так зване сертифікаційне оцінювання (за О.І. Ляшенком), що реалізується Міністерством освіти і науки України та передбачає експертизу і надання відповідного грифу.

Його витоки сягають періоду Української народної республіки (1917 – 1920 рр.) та отримують розвиток у період становлення трудової політехнічної школи (початок 1930-х рр.), коли унормовуються процедури оцінювання якості навчальної книги, розробляються

вимоги до підручника фізики [2]. Наступним етапом розвитку системи оцінювання шкільного підручника стали часи демократичних перетворень (друга половина 1990-х рр.). Такі історико-дидактичні особливості цього процесу дають можливість зробити висновок щодо соціокультурного наповнення феномену підручника.

Наприклад, у 1986 році на тлі демократичних процесів в СРСР Міністерством освіти було оголошено конкурс на шкільні підручники. Були розроблені загальні вимоги до підручників. Із фізики конкурс було оголошено на підручники для IX, X класу (обсяг до 15 авт. аркушів) та XI класу (обсяг до 17 авт. аркушів). Передбачалася можливість організації конкурсів союзними республіками за погодженням з Міністерством освіти СРСР, проте на практиці вона не була реалізована.

Були чітко виокремлені вимоги до шкільних підручників як одного з головних джерел знань та організації самостійної роботи учнів. Вимога науковості та ідейності змісту стосувалася систематичного викладу навчального матеріалу у цілковитій відповідності з навчальними програмами, логічності та послідовності викладу, системності із забезпеченням внутрішньо предметних та між предметних зв'язків. Зміст підручника орієнтувався на формування наукового світогляду та готовності до праці, моральності. Вивчення основних наукових ідей, теорій, законів, понять мало органічно поєднуватися з їх практичним використанням. Доступність змісту мала забезпечуватися використанням ясної, точної, лаконічної мови, зрозумілої для учнів відповідно до їх вікових можливостей, рівня загального розвитку, здібностей та інтересів. Виразність мови підручника мала підсилювати емоційний вплив та стимулювати інтерес до вивчення предмету [9].

Було виокремлено такі основні групи вимог, як вимоги до змісту, методичного апарату, технічного виконання. Вони склали основу розроблення критеріїв оцінювання перших вітчизняних підручників для загальноосвітніх навчальних закладів упродовж 1990-х рр. Проблема формування критеріальної бази оцінювання підручника фізики отримала подальший розвиток на початку 2000-х років у зв'язку із запровадженням 12-ти річної школи, затвердженням Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти першого покоління та необхідністю створення нового навчально-методичного забезпечення загальної середньої освіти (2004 р.).

Так, у положенні про конкурс підручників 2004 р. запроваджувалася експертиза рукописів установами Національної академії наук, Академії педагогічних наук, науково-педагогічними працівниками вищих навчальних закладів, незалежними експертами. Вимоги до підручника були розподілені на три групи: вимоги до змісту підручника; вимоги до структури підручника; вимоги до навчально-методичного апарату підручника.

Основним нормативним документом, що регламентує особливості формування змісту навчання шкільних предметів та загальні вимоги щодо його засвоєння, визначається Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти. Відповідно першочерговим критерієм визначається відповідність змісту підручника фізики державному стандарту та навчальній програмі. Посилюються вимоги науковості та доступності, що було реалізовано через залучення до експертизи наукових установ Національної академії наук та Академії педагогічних наук.

У 2006 році затверджується нова редакція положення про конкурс навчальної літератури, яким передбачалися практичні кроки з формування експертного середовища. Зокрема, створення банку експертів, до якого включаються провідні фахівці з різних предметних галузей та наукових і освітніх установ.

Запроваджувалася експертиза за трьома групами критеріїв: наукові, психолого-педагогічні та методичні. Фахівцями Національної академії педагогічних наук України були розроблені критерії відповідності підручника психолого-педагогічним вимогам: забезпечення підручником мотивації вивчення предмета; доступність змісту підручника для учнів даного віку; реалізація дидактичної функції підручника; реалізація розвивальної функції підручника; реалізація виховної функції підручника; досконалість методичного апарату. За цими критеріями здійснювалося оцінювання й підручників фізики для 7-9 класів основної школи, що створювалися за державним стандартом першого покоління. Було реалізовано ідею, згідно якої перемога на першому етапі конкурсу (підручник з фізики для 7 класу) забезпечувала можливість подальшої роботи над підручниками для 8-9 класів без оголошення додаткового конкурсу. Такий підхід мав забезпечити створення цілісної дидактичної системи навчання фізики в основній школі, реалізації системного підходу у формуванні змісту базового курсу фізики, методичного апарату та механізмів реалізації основних дидактичних функцій підручника.

Із затвердженням державного освітнього стандарту другого покоління (2011 р.) та створенням навчальної програми базового, логічно завершеного курсу фізики 7-9 класу, розпочалася підготовка до забезпечення підручниками основної школи. За результатами системного аналізу змісту загальної середньої освіти, виконаного науковцями Національної академії педагогічних наук України, серед першочергових кроків у напрямі модернізації системи шкільної освіти було визначено необхідність реалізації у підручниках нового покоління особистісно орієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів, забезпечення втілення ідеї варіативності, узгодженості змісту навчального матеріалу з вимогами державного стандарту та навчальних програм [10].

Важливою особливістю оцінювання якості підручників фізики для сьомого класу за стандартом другого покоління було запровадження практики вибору електронної версії рукопису учителями фізики, що сприяло суттєвому підвищенню об'єктивності конкурсу. Цьогорічний конкурс підручника фізики для 8 класу проходить за удосконаленою процедурою. Зокрема, на першому етапі експертизу електронних версій рукописів здійснювали фахівці (представники науково-дослідних установ НАН та НАПН України, вищих навчальних закладів, методисти та вчителі фізики). Після доопрацювання рукописів згідно зауважень експертів та надання відповідного грифу, підручник допускався до участі у наступному етапі, який передбачав вибір учителями загальноосвітніх навчальних закладів. Саме за їх заявками буде формуватися розподіл замовлення на друк підручників.

Інститутом педагогіки НАПН України спільно з Міністерством освіти і науки були розроблені єдині психолого-педагогічні критерії для експертної оцінки параметрів проекту підручника: відповідність проекту підручника навчальній програмі (критерії повноти та вичерпної реалізації предметного змісту, відповідності обсягу кількості навчальних годин, логічної послідовності та систематизованості викладу; відповідність

проекту підручника цілям і завданням освіти та сучасній освітній парадигмі (критерії реалізації ідей особистісно орієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів); аналіз структурних компонентів проекту підручника (критерії відповідності тексту та ілюстрацій підручника основним психолого-педагогічним вимогам); повнота реалізації можливостей методичного апарату в забезпеченні організації навчально-пізнавальної діяльності учнів (критерії ефективності апарату засвоєння знань, доцільності використання пам'яток та алгоритмів, зразків виконання завдань, наявності засобів мотивації, стимулювання пізнавального інтересу, розвитку інтелектуальної, творчої, діяльності учнів, наявності засобів організації різних видів діяльності і комунікації між учасниками освітнього процесу, завдань для організації групової, навчально-дослідної та проектної діяльності учнів, наявності засобів диференціації, індивідуалізації та персоналізації навчальної діяльності учнів відповідно до їхніх пізнавальних можливостей); доцільність і ефективність апарату орієнтування в підручнику (критерії наявності компонентів апарату орієнтування, раціональності рубрикацій); забезпечення виховної, розвивальної та здоров'язбережувальної функцій (формування патріотизму, готовності до ефективної міжкультурної взаємодії, наявність елементів полікультурного виховання, виховання характеру, сприяння розвитку особистості, навчання раціональному природокористуванню та безпечних норм життєдіяльності); відповідність гендерному підходу в освіті (паритетність представлення осіб обох статей) [6].

Особливістю критеріїв є їх спрямованість на оцінювання рукопису як цілісної дидактичної системи, що забезпечує досягнення цілей шкільної фізичної освіти, формування та розвиток не тільки традиційних предметних, а, в першу чергу, ключових компетентностей учнів середньої школи.

Важливим кроком до підвищення кості процедури експертизи, зокрема, та підручника фізики, в цілому, стало започаткування Інститутом педагогіки спільно з Міністерством освіти і науки практики семінарів-інструктажів експертів навчальної літератури та ініціювання формування експертного середовища як основи об'єктивної та системної експертизи шкільного підручника.

Уперше за період виділення вітчизняної системи освіти були розроблені методичні рекомендації щодо особливостей експертизи підручників з конкретних предметів, зокрема, й з фізики. Сучасний підручник фізики, створений на засадах компетентнісного підходу, позиціонується як я провідний засіб засвоєння основних компонентів змісту навчання: досвіду пізнавальної діяльності (фіксується в формі результатів діяльності, тобто, знань), досвіду здійснення відомих способів діяльності (уміння діяти), досвіду творчої діяльності (уміння приймати нестандартні рішення в проблемних ситуаціях) та досвіду емоційно-ціннісних ставлень (особистісні орієнтації).

Формування умінь передбачає набуття учнями досвіду здійснення пізнавальної діяльності шляхом застосування відповідних способів діяльності по відношенню до реальних об'єктів. Тому методичний апарат підручника має організовувати відповідну діяльність учнів, яка забезпечує формування предметної компетентності. Тобто, система завдань в підручнику створюється на відтворення умінь, навичок та способів діяльності, що складають мінімальний перелік предметних компетенцій.

Найбільш складними з точки зору методології проектування змісту підручника є забезпечення набуття учнем досвіду творчої діяльності, що реалізується через уміння прийняття нестандартних рішень, а також досвіду емоційно-ціннісних ставлень. Перший складник реалізується креативною спрямованістю змісту, наприклад, через полінауковий підхід у викладі навчального матеріалу, що передбачає ознайомлення з різними точками зору на тлумачення фізичного явища чи процесу, яке вивчається. При цьому формується потенціальна готовність учня вибрати ту чи іншу точку зору або формулювати власну.

Емоційно-ціннісні ставлення реалізуються через відповідні форми подання навчального матеріалу в підручнику, що передбачають необхідність оцінок та суджень. Важливим є виявлення особистісної орієнтації та відповідних емоційних якостей, що виражаються в уміннях виражати своє сприйняття об'єктів вивчення, власну точку зору.

Основними функціями підручника з фізики для основної школи визначено: допомогу учням у розумінні явищ навколишнього світу та усвідомлення свого місця в ньому, спрямування на облаштування гармонійних стосунків з природою та соціумом; розвиток вмотивованої потреби та здатності постійної самоосвітньої навчально-пізнавальної діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя; розвиток критичного мислення учнів, що виражається, зокрема, в уміннях: самостійно перевіряти й оцінювати інформацію, визначати навчальну проблему, враховувати альтернативні точки зору, синтезувати здобуті знання, робити висновки, приймати оптимальні рішення; навчання учнів елементам управління власною навчально-пізнавальною діяльністю (визначати цілі, вибудовувати індивідуальну програму особистісного розвитку, визначати способи та послідовність дій для досягнення поставленої мети, обирати відповідні меті стратегії діяльності, здійснювати, рефлексувати та оцінювати відповідність досягнутих результатів запланованим); сприяння розвитку ключових компетентностей, зокрема природничо-наукової, як цілісної системи знань, здібностей, умінь і ціннісних ставлень, набутих учнями під час вивчення учнями предметів природничого циклу.

Акцентується увага на таких критеріях оцінювання проекту підручника фізики для 8 класу: науковість викладеного змісту, доцільність використання моделей та аналогій для пояснення фізичних явищ і процесів; доступність і послідовність введення, пояснення й вживання нових термінів та їх кількість; вичерпність наведених пояснень, зразків оформлення, типових прикладів розв'язування фізичних задач, вказівки щодо формування експериментальних навичок; емоційність викладу, актуалізація життєвого досвіду учнів, опис цікавих фактів, реальних життєвих ситуацій, наукових пошуків, прикладів застосування знань у практичній діяльності; вираженість співвідношення дидактичних одиниць для одноразового засвоєння та пізнавальних можливостей учнів, обсягу параграфів підручника та кількості навчальних годин, визначених програмою; структурованість, систематичність, послідовність викладу навчального матеріалу, раціональний розподіл тексту на основний і додатковий; досконалість апарату орієнтування (рубрикація, сигнали-символи, покажчики), наявність інформаційних матеріалів або вказівок щодо організації роботи учня з підручником; доцільність використання ілюстративного матеріалу [1].

Серед подальших перспектив розвитку системи оцінювання якості сучасного підручника фізики є науково-обґрунтоване вдосконалення його критеріальної бази

відповідно до зростання суспільних вимог, забезпечення максимальної об'єктивності та відкритості, посилення ролі вчителя у виборі підручника.

Реалізація підходу, за яким оцінюється дидактичний комплекс (навчальна книга як основний компонент (ядро) навчально-методичного комплексу в органічному поєднанні з технологією навчання, яку вона реалізує). При цьому основними показниками оцінювання визначаються об'єктивність (мінімізація суб'єктивного впливу на результати експертизи), валідність (відповідність одержаного результату цілям і вимогам оцінювання), надійність (стабільність одержання результатів незалежно від підбору експертів та інших факторів за стандартизованих процедур оцінювання) [8].

Однією з важливих умов забезпечення якості підручника фізики є посилення персональної відповідальності експертів шкільного підручника, системна та цілеспрямована підготовка фахівців до здійснення кваліфікованого оцінювання, формування експертного середовища навчальної літератури для середньої загальноосвітньої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головка М.В. Експертиза шкільного підручника: коментарі й рекомендації експертам. Фізика [Текст] / М.В. Головка, Т.М. Засекіна, Л.В. Непорожня // Експертиза шкільних підручників: інструктивно-методичні матеріали для експертизи електронних версій проектів підручників для учнів 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів [посібник] / за заг. ред. О.М. Топузова, Н. Б. Вяткіної. – К. : Педагогічна думка, 2016. – С. 99-102.
2. Головка, М. В. Розвиток системи вимог до шкільного підручника в історії вітчизняної дидактики фізики [Текст] / М.В. Головка // Проблеми сучасного підручника.- 2012.- Вип. 12.- С. 71 – 82.
3. Доротюк, В. І. Вимоги до підручників для профільної школи [Текст] / В.І. Доротюк // Проблеми сучасного підручника.- 2014.- Вип. 14.- С. 189-197.
4. Жосан, О.Е. Вимоги до підручника для профільної школи [Електронний ресурс] / О.Е. Жосан.- Режим доступу: [www/http://Cmsps.edukit.kr.ua/files/downloads/44.doc](http://www/Cmsps.edukit.kr.ua/files/downloads/44.doc).
5. Засекіна, Т.М. Підручник з фізики як засіб формування предметної компетентності учнів [Текст] / Т.М. Засекіна // Проблеми сучасного підручника.- 2014.- Вип. 14.- С. 257-265.
6. Інструктивно-методичні матеріали для проведення експертизи електронних версій проектів підручників, поданих на конкурсний відбір проектів підручників для учнів 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/konkurs-pidruchnikiv-2016/materiali-dlya-ekspertiv.html>.
7. Ляшенко, О.І. Вимоги до підручника та критерії його оцінювання [Текст] / О.І. Ляшенко // Підручник XXI століття.- 2003.- №1-4. — С. 60-65.
8. Ляшенко, О.І. Вимоги до оцінювання сучасного підручника [Презентація] [Електронний ресурс] / О.І. Ляшенко.- Режим доступу: <http://undip.org.ua/ep/files/>.
9. О конкурсе на создание школьных учебников [Текст] // Учительская газета.- 1986.- № 14.- С. 4
10. Про зміст загальної середньої освіти: Науково-аналітична доповідь [Текст] / За заг. ред. В.Г. Кременя.- К.: НАПН України, 2015.- 118 с.
11. Сосницька, Н.Л. Фізика як навчальний предмет у середній загальноосвітній школі України: історико-методологічні і дидактичні аспекти : монографія [Текст] / Н.Л. Сосницька. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 399 с.

Golovko M.V.

Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
**DEVELOPMENT OF CRITERION BASIS OF EVALUATION OF PHYSICS
TEXTBOOK FOR GENERAL SCHOOL**

The article updates a scientific problem of forming the criterion basis of evaluation of modern physics textbook. A textbook is determined as a didactic system and pedagogical phenomenon is the powerful factor of influence on quality of physical education, reflects the main trends of its content and accumulates modern educational technologies.

Approaches for which qualitative physics textbook is not only the most fully implement the content of education, but also meet social needs and expectations of students, teachers and parents.

It is defined among procedures of providing of quality of textbook its assessment on the existing criterion basis. Such terms of providing of quality of school textbook are analyzed, as an openness of the procedure of evaluation, forming of professional expert environment, strengthening of the role of teachers in the selection of textbook.

Determined that the feature of physics textbook evaluation criteria should be the guidance on the assessment of the manuscript as a whole didactic system that achieves the goals of school physical education, formation and development of both subject and key competences of secondary school students.

The modern physics textbook, created on the basis of competence approach, is positioned as the leading means mastering the basic components of learning content: experience of cognitive activity, experience of realization of the known methods of activity, experience of creative activity and experience of the emotionally-valued relations (personality orientations).

The features of the development of criteria for textbooks in various stages of secondary education are examined and the perspective directions of this process are defined.

The attention is focused on the feasibility of developing skillfully oriented new generation of textbooks that ensure embodiment of variability, consistency of content of educational material with the requirements of state educational standards and curriculum, and implementing activity-competency approach in teaching subjects.

Key words: *quality physics textbook, the content of school physical education, competence approach, expert evaluation, evaluation criteria, experts.*

Н.В. Головко

Институт педагогики НАПН Украины

РАЗВИТИЕ КРИТЕРИАЛЬНОЙ БАЗЫ ОЦЕНИВАНИЯ УЧЕБНИКА ФИЗИКИ ДЛЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье актуализируется научная проблема формирования критериальной базы оценки современного учебника физики. Учебник определяется как дидактическая система и педагогическое явление, мощный фактором влияния на качество физического образования, отражает основные тенденции развития его содержания и аккумулирует современные технологии обучения. Обґрунтовано підходи, за якими якісний підручник фізики має не лише максимально повно реалізовувати зміст освіти, а й відповідати суспільним запитам та очікуванням учнів, учителів, батьків. Обоснованы подходы, согласно которых качественный учебник физики должен не только максимально полно реализовывать содержание образования, но и отвечать общественным запросам и ожиданиям учеников, учителей, родителей. Пріоритетною серед процедур забезпечення якості підручника визначено його оцінювання на основі сформованої критериальної бази. Приоритетной среди процедур обеспечения качества учебника определена его оценивание на основе сформированной критериальной базы.

Анализируются такие условия обеспечения качества школьного учебника, как открытость процедуры оценивания, формирование фахового експертного середовища, посилення формування професійної експертної середовища. Определенно, что особенностью собливістю критеріїв оцінювання підручника фізики має стати орієнтування на оцінку рукопису як цілісної дидактичної системи, що забезпечує досягнення цілей шкільної фізичної освіти, формування та розвиток як предметних, так і ключових компетентностей учнів середньої школи. критериев оценивания учебника физики должна стать ориентация на оценку рукописи как целостной дидактической системы, обеспечивающей достижение целей школьного физического образования, формирование и развитие как предметных, так и ключевых компетентностей учащихся средней школы.

Ключевые слова: *качество учебника физики, содержание школьного физического образования, компетентностный подход, экспертная оценка, критерии оценивания, экспертная среда.*

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Головко Микола Васильович – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник, заступник директора Інституту педагогіки НАПН України з наукової роботи.

Коло наукових інтересів: історія вітчизняної дидактики фізики, модернізація змісту шкільної фізичної освіти.